

менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид.; доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с. 13. Говорун Стельмах // Мир денег. – 2005. – № 3 (59). – С. 10–13. 14. Грудзевич Я.В. Проблеми капіталізації банківської системи України // Регіональна економіка. – 2005. – № 1 (35). – С. 116–119. 15. Basel II: International Convergence of Capital management and Capital Standart's: a Revised framework // <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>.

УДК 330.131.7

О.О. Коць

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра фінансів

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Коць О.О., 2006

Розглянуто проблему підприємницьких ризиків. Розроблено класифікацію ризиків промислового підприємства. Базовою класифікаційною ознакою обрано напрями діяльності промислового підприємства. Також наведено детальну характеристику кожного із запропонованих видів ризиків. У висновку коротко порівняно ступінь впливу різних видів ризиків на діяльність промислового підприємства.

The article is devoted to the problem of enterprise risks. In the article was developed classification of risks of industrial enterprise. By a base classification sign the directions of activity of industrial enterprise are select. Also in work the detailed description of each of offered types of risks is resulted. In a conclusion short comparison of degree of influencing of different types of risks is conducted on activity of industrial enterprise.

Постановка проблеми

У зв'язку з розвитком ринкових відносин підприємницьку діяльність у нашій країні доводиться здійснювати в умовах наростаючої невизначеності ситуації і мінливості економічного середовища. Виникає складність в отриманні очікуваного остаточного результату, а отже, зростає ризик, тобто небезпека невдачі, непередбачених втрат. Особливо це властиво початковим стадіям освоєння підприємництва.

Підприємницька діяльність без ризику не буває. Це пов'язано з тим, що ціль її здійснення – отримання максимального прибутку, а найбільший прибуток, як правило, приносять ринкові операції з підвищеним ризиком.

Приймати на себе ризик підприємця змушує невизначеність господарської ситуації та умов політичного і економічного стану і перспектив зміни цих умов. Чим більшою є невизначеність господарської ситуації ухвалення рішення, тим вищий і ступінь ризику. Здійснення підприємництва в будь-якому його вигляді, що пов'язано з ризиком, прийнято називати господарським, або підприємницьким.

Отже, освоюючи підприємництво, нам доведеться мати справу з невизначеністю і підвищеним ризиком. Завдання суб'єкта підприємництва не в тому, щоб знаходити справу з результатом, що явно передбачається, справу без ризику, оскільки за такого підходу в ринковій економіці можна взагалі виявитися без діла. Треба не уникати неминучого ризику, а уміти відчувати ризик, оцінювати його ступінь і не переходити за допустимі межі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналіз опублікованих робіт свідчить про те, що проблема управління ризиками підприємства в тому або іншому ступені віддзеркалена в порівняно невеликій кількості наукових праць. Їх основу становлять фундаментальні роботи в галузі теорії ризику, окремі аспекти були відображені в наукових дослідженнях в галузі економіки підприємства, фінансового менеджменту і інших економіко-математичних дисциплін.

Серед дослідників-теоретиків, що зробили вагомий внесок в розвиток теорії ризику, можна виділити таких вчених, як А.П. Альгин, Дж.М. Кейнс, А. Маршалл, О. Моргенштейн, Ф. Найт, Дж. Нейман, Б.А. Райзберг, В.В. Черкасов.

А. Маршаллом, одним з перших були розглянуті проблеми виникнення економічних ризиків, його праці стали початком неокласичної теорії ризику. Дж.М. Кейнс ввів у науку поняття “схильність до ризику”, характеризуючи інвестиційні і підприємницькі ризики, одним з перших розпочав класифікацію ризиків.

У роботі Ф.Найта “Ризик, невизначеність і прибуток” вперше була висловлена думка про ризик як кількісну міру невизначеності. У працях О. Моргенштейна і Дж. Неймана також розроблені питання теорії ризику, що відображають взаємозв’язок понять “невизначеність” і “ризик”, відображено вірогідність – математичне трактування ризику.

Перший стратегічний напрям прикладних досліджень в галузі ризику віддзеркалений в аналізі техніко-виробничих ризиків. Так, М.В. Грачева присвятила низку своїх робіт питанням проектних і інвестиційних ризиків, розглянувши в них проблеми, пов’язані з виявленням і оцінкою цих ризиків. В.А. Чорновим було розглянуто питання комерційних ризиків, зокрема, аспект використання стандартних методів фінансового аналізу для обліку комерційних ризиків. Проблемі інформаційного забезпечення програми з управління ризиком на підприємстві присвячена робота Р.В. Чорнового.

Інший напрям був пов’язаний з розробкою проблематики ринкових і кредитних ризиків. У його основі є економіко-математичні дослідження, зумовлені нестійкістю фінансових ринків. Це, зокрема, роботи Т. Боллерсльова, Дж. Бароне-Адезі, Р. Енгля і Д. Гіаннопулоса. Результати досліджень цих учених значною мірою були використані в популярних концепціях управління ринковими і кредитними ризиками (RiskMetrics, CreditMetrics, CorporateMetrics), розроблених П. Зангарі, Р. Гуптоном і А. Чи.

Аналіз робіт, опублікованих за темою дослідження, показує, що більшість наукових джерел присвячена аналізу окремих проблем ризику, у зв’язку з чим залишається багато не вирішених питань, пов’язаних з розробленням концепції, методів і способів управління ризиками підприємства [2].

Невирішені раніше частини загальної проблеми

На жаль, в нашій економічній науці і практиці господарювання, по суті, відсутні загальноновизнані теоретичні положення про господарський ризик. Українськи слабка були розроблені методи оцінювання ризику стосовно тих або інших виробничих ситуацій і видів діяльності, відсутні практичні рекомендації щодо шляхів і способів зменшення і запобігання ризику.

Теорія підприємницького ризику лише частково склалася в країнах з ринковою економікою. Але там є величезний досвід ризикового підприємництва, супроводжуваний наочно видимими прикладами процвітання і краху, підйому і банкрутства залежно від умілої і невмілої поведінки, а частково і везіння в реальній ситуації ризику [1].

До тепер у економічній теорії ще не розроблено загальноприйнятую і одночасно вичерпную класифікацію ризиків. Це було пов’язано з тим, що на практиці існує дуже велика кількість різних проявів ризику, при цьому традиційно один і той самий вид ризику можна позначати різними термінами. Крім того, часто є дуже складно розмежувати окремі види ризику, наприклад, портфельний і ринковий ризики [3].

Постановка цілей

Під час аналізу діяльності підприємства необхідно враховувати ризики, з якими воно стикається. Тому основним завданням написання цієї статті є розроблення класифікації ризиків промислового підприємства. Крім цього, як ціль виступає також характеристика підприємницьких ризиків відповідно до сформованої класифікації.

Виклад основного матеріалу

Специфіка діяльності підприємства припускає специфічний набір ризиків, супутніх його діяльності, які своєю чергою можуть бути властиві і іншим видам бізнесу [4].

Під *господарським (підприємницьким)* розуміють ризик, що виникає при будь-яких видах діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції (товарів, послуг), їх товарно-грошовою реалізацією, фінансовими операціями, комерцією, здійсненням соціально-економічних і науково-технічних проектів. У цих видах діяльності доводиться мати справу з використанням і обігом матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних (інтелектуальних) ресурсів, тому ризик пов'язаний із загрозою повної або часткової втрати цих ресурсів. Внаслідок цього підприємницький ризик характеризується як небезпека потенційно можливої, вірогідної втрати ресурсів або недоотримання доходів порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів у даному виді підприємницької діяльності. Інакше кажучи, ризик є загрозою того, що підприємець понесе втрати у вигляді додаткових витрат понад передбачені прогнозом, або отримає доходи, нижчі за ті, на які він розраховував [1]. Під ризиком варто розуміти наслідок дії або бездіяльності, внаслідок якої існує реальна можливість отримання невизначених результатів різного характеру як позитивно, так і негативно впливаючих на фінансово-господарську діяльність підприємства [5]. Управління ризиком дає змогу певною мірою прогнозувати настання ризикової події і вживати заходів до зниження ступеня ризику. Ефективність організації управління ризиком багато в чому визначається класифікацією ризику.

Класифікація ризиків – це їх розподіл на окремі групи за певними ознаками для досягнення певної мети. Науково обгрунтована класифікація ризиків дозволяє чітко визначити місце кожного ризику в їх загальній системі. Вона створює можливості для ефективного використання відповідних методів і прийомів управління ризиком. Кожному ризику відповідає свій прийом управління ризиком [1]. На рисунку показано розроблену класифікацію ризиків промислового підприємства.

Ризики промислового підприємства, відповідно до наведеної класифікації, можна поділити на техніко-виробничий, комерційний, фінансовий та інші зовнішні ризики. Такий поділ ризиків зумовлений напрямками діяльності промислового підприємства. Саме така класифікація дає найнаочнішу уяву про підприємницькі ризики і дає змогу використання ефективного ризик-менеджменту. Наведемо характеристику кожного з виділених ризиків промислового підприємства.

Техніко-виробничі ризики — це ризики промислового підприємства, які безпосередньо пов'язані з виробничим процесом. Їх можна поділити на такі: технологічний, технічний, виробничий, інноваційний, організаційний, транспортний [2].

Технологічний ризик – це ризик втрат, пов'язаних із використанням застарілих технологій виробництва, порівняно з конкурентами у галузі.

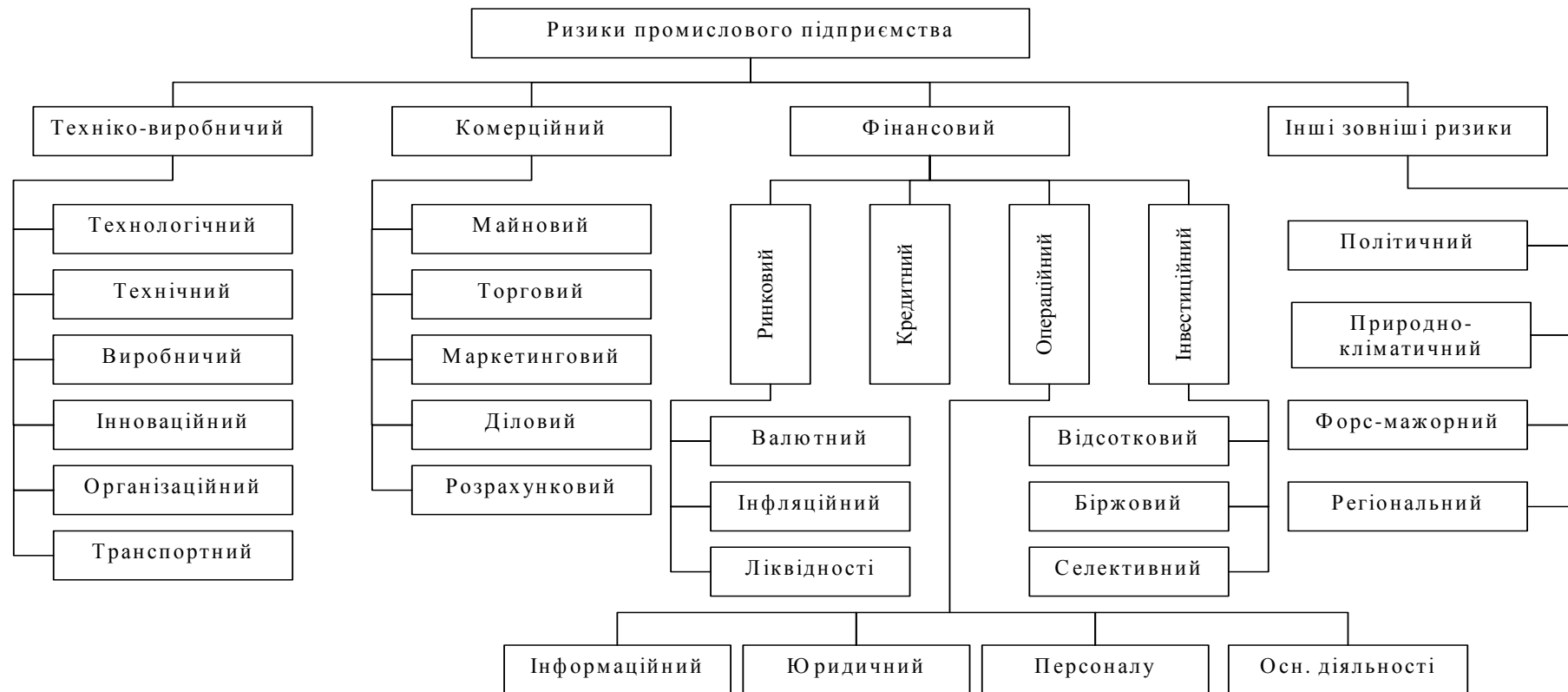
Технічний – пов'язаний із застосуванням підприємством застарілої техніки, що призводить до зростання витрат виробництва, неконкурентоспроможності продукції, а також до частих простоювань виробництва у зв'язку із поломками і ремонтом техніки.

Виробничі ризики – це ризики, пов'язані із збитком від зупинення виробництва унаслідок дії різних чинників і, насамперед, із втратою або пошкодженням основних і оборотних фондів (устаткування, сировина, транспорт тощо), а також ризики, пов'язані з упровадженням у виробництво нової техніки і технологій, що призводять до зупинення виробництва.

Інноваційний – ризик втрат під час впровадження неефективних інноваційних проектів, а також за повної відмови від використання інновацій у діяльності підприємства.

Організаційний — зумовлений внутрішніми чинниками, що діють усередині компанії. Такими чинниками можуть бути стратегія фірми, принципи діяльності, ресурси і їх використання, якість і рівень використання менеджменту і маркетингу. Організаційні ризики спричинені помилками менеджменту компанії (зокрема і під час ухвалення рішень), її співробітників; проблемами системи внутрішнього контролю, погано розробленими правилами робіт, тобто ризики, пов'язані з внутрішньою організацією роботи компанії.

Транспортний — характеризує вірогідність втрати активів (майна, устаткування) під час перевезення або транспортування [5].

Класифікація ризиків промислового підприємства

Комерційний ризик – це вірогідність неотримання певного прибутку внаслідок здійснення заходів щодо використання всього організаційно-технічного, виробничого і наукового потенціалу фірми [3]. Комерційні ризики є небезпекою втрат під час фінансово-господарської діяльності. Вони означають невизначеність результату здійсненої комерційної операції. За структурною ознакою комерційні ризики поділяють на майнові, торгові, маркетингові, ділові, розрахункові [1].

Майнові ризики – це ризики, пов'язані з вірогідністю втрат майна внаслідок крадіжки, диверсії, халатності, надмірного навантаження технічної і технологічної систем (що може вивести системи з ладу) тощо.

Торгові ризики є ризиками, пов'язаними із збитком унаслідок затримки платежів, відмови від платежу в період транспортування товару, непоставки товару [1].

Чинниками **маркетингового ризику** є конкурентоспроможність продукції і фірми, загальною цінова і асортиментна політика, правові аспекти.

Діловий ризик визначається такими чинниками, як організаційно-технічний потенціал підприємства, ефективність виробничої і інвестиційної діяльності, стійкість фінансового становища, ефективність системи управління, складність продукції, яку виробляють [3].

Розрахунковий – характеризує вірогідність фінансових втрат внаслідок неправильно вибраного моменту, форми і терміну платежу [6].

Фінансовий ризик виникає під час відносин підприємства з фінансовими інститутами (банками, фінансовими, інвестиційними, страховими компаніями, біржами). Причини фінансового ризику – це інфляційні чинники, зростання облікових ставок банку, зниження вартості цінних паперів тощо. Фінансовий ризик є функцією часу. Як правило, ступінь ризику для цього фінансового активу або варіанта вкладення капіталу збільшується в часі [1].

Фінансові ризики поділяють на:

- ринковий ризик (ризик зміни ринкових параметрів);
- кредитний ризик (ризик невиконання зобов'язань контрагентом по операції);
- операційний ризик (ризик всіляких помилок);
- інвестиційний.

Ринковий ризик — це ризик зміни ринкових параметрів: цін базових активів (акцій, валюти, товарів), термінових інструментів, волатильностей (параметрів, що відображають активність ринку) і кореляцій між цінами фінансових інструментів, можливість негативної зміни вартості активів внаслідок коливань відсоткових ставок, курсів валют, цін акцій, облігацій і товарів (різновидами ринкового ризику є, зокрема, валютний і відсотковий ризики). Ринкові ризики — це ризики, пов'язані з нестабільністю економічної кон'юнктури: інфляційний ризик, валютний ризик, ризик ліквідності [1–3, 7].

Валютні ризики є небезпекою валютних втрат, пов'язаних із зміною курсу однієї іноземної валюти щодо іншої під час проведення зовнішньоекономічних, кредитних і інших валютних операцій; характеризує вплив зміни курсу валют на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Інфляційний ризик – це ризик того, що під час зростання інфляції одержувані грошові доходи знецінюються з погляду реальної купівельної спроможності швидше, ніж зростають. У таких умовах підприємець несе реальні втрати [1].

Ризики ліквідності – це ризики, пов'язані з можливістю втрат під час реалізації цінних паперів або інших товарів через зміну оцінки їх якості і споживної вартості. Ризик ліквідності – це ризик неможливості реалізації активу в обмежені терміни на ринку [1, 3, 7].

Кредитний ризик – небезпека несплати позичальником основного боргу і відсотків, що належать кредитору. До кредитного ризику належить також ризик такої події, при якій емітент, що випустив боргові цінні папери, виявиться не в змозі виплачувати відсотки по них або основну суму

боргу. Кредитний ризик – це вірогідність невиконання своїх зобов'язань іншою стороною операції. Кредитні ризики включають ризики непогашення дебіторської заборгованості в строк у повному обсязі, ризики неповернення позикових засобів і доходу (відсотків) по них у строк в повному обсязі, ризики низької ліквідності прийнятого забезпечення, зокрема застави (ризики відсутності можливості реалізувати забезпечення в прийнятний термін без істотних втрат). Також кредитний ризик – вірогідність негативної зміни вартості активів (портфеля кредитів) внаслідок нездатності контрагентів (позичальників) виконувати свої зобов'язання, зокрема, з виплати відсотків і основної суми позики відповідно до термінів і умов кредитного договору (до кредитного ризику зараховують також і ризик оголошення позичальником дефолту). Кредитний ризик характеризує узагальнююче поняття всіх ризиків, пов'язаних з процесом оцінки позичальника [1–8].

Операційний ризик — ризик втрат внаслідок технологічних збоїв, операційних помилок тощо. На теперішній час під операційним ризиком розуміють можливість прямих чи непрямих збитків внаслідок некерованих подій, технологічних помилок, які стосуються таких джерел ризику: системні технології, люди, майно, взаємовідносини з третіми сторонами, зовнішні дії. Операційний ризик – це можливість непередбачених втрат унаслідок технічних помилок під час проведення операцій, умисних і ненавмисних дій персоналу, аварійних ситуацій, збоїв апаратури тощо (до операційних ризиків часто зараховують і збитки, зумовлені помилками в моделі або методах оцінювання і управління ризиками, що використовується) [3, 7, 8]. Операційні ризики включають ризики основної діяльності, юридичні, інформаційні та ризики персоналу.

Інформаційні ризики — це небезпека виникнення збитків внаслідок використання компанією інформаційних технологій. Іншими словами, ІТ-ризики пов'язані зі створенням, передаванням, зберіганням і використанням інформації за допомогою електронних носіїв і інших засобів зв'язку.

ІТ-ризики можна розділити на дві категорії:

- ризики, спричинені просочуванням інформації і використанням її конкурентами або співробітниками в цілях, які можуть зашкодити бізнесу;
- ризики технічних збоїв роботи каналів передавання інформації, які можуть спричинити збитки [9].

Юридичний ризик — ризик втрат унаслідок того, що учасник ринку відповідно до законодавства не зобов'язаний виконувати умови операції. Практично це ризик недостатнього опрацювання нормативних документів. Юридичні ризики — це ризики втрат, зв'язаних з тим, що законодавство або не було враховане взагалі, або змінилося в період операції; ризик невідповідності законодавств різних країн; ризик некоректно складеної документації, внаслідок чого контрагент має змогу не виконувати умови договору [2, 7].

Ризик персоналу полягає у тому, що операційні ризики, насамперед, були пов'язані з людиною: прямі і непрямі втрати бізнесу виникають через помилки персоналу, менеджменту, розкрадань і зловживань. І навіть у тих випадках, коли вони спричинені збоями в роботі телекомунікацій, обчислювальної техніки і інформаційних систем, в основі їх здебільшого є помилки людей [6].

Ризик основної діяльності – це ризик втрат, пов'язаний із неправильним вибором спеціалізації підприємства, із непотрібністю такого виробництва, загалом, чи у конкретному регіоні.

Інвестиційний ризик зумовлений вибором вкладення капіталу з метою отримання економічної вигоди протягом деякого проміжку часу. Інвестиційний ризик об'єднує відсотковий, біржовий та селективний ризики [5].

До *відсоткових ризиків* належить небезпека втрат комерційними банками, кредитними установами, інвестиційними інститутами внаслідок перевищення відсоткових ставок, виплачуваних ними по залучених засобах, над ставками за наданими кредитами. До відсоткових ризиків зпраховують також ризики втрат, які можуть понести інвестори у зв'язку із зміною дивідендів по

акціях, відсоткових ставок на ринку по облігаціях, сертифікатах і інших цінних паперах. Відсотковий ризик несе емітент, що випускає в обіг середньострокові і довгострокові цінні папери з фіксованим відсотком при поточному пониженні середньоринкового відсотка порівняно з фіксованим рівнем. Інакше кажучи, емітент міг би залучати засоби з ринку під нижчий відсоток, але він вже зв'язаний зробленим ним випуском цінних паперів. Цей вид ризику при швидкому зростанні відсоткових ставок в умовах інфляції має значення і для короткострокових паперів.

Біржові ризики є небезпекою втрат від біржових операцій. До цих ризиків належать: ризик неплатежу по комерційних операціях, ризик неплатежу комісійної винагороди брокерської фірми тощо.

Селективні ризики (від лат. *selectio* – вибір, відбір) – це ризики неправильного вибору способу вкладення капіталу, виду цінних паперів для інвестування порівняно з іншими видами цінних паперів під час формування інвестиційного портфеля [1].

Крім вищенаведених ризиків на промислове підприємство впливають також *інші зовнішні ризики*, на які підприємство не має безпосереднього впливу, але які значно впливають на результати його діяльності. До інших зовнішніх ризиків можна зарахувати політичний, форс-мажорний, регіональний, природно-кліматичний.

Регіональний — характеризує особливості регіону, в якому планується або вже здійснюється фінансово-господарська діяльність підприємства.

Форс-мажорний — зумовлений негативним впливом стихійних сил природи [5].

Під *політичним ризиком* у вузькому значенні слова розуміють вірогідність фінансових втрат для фірми внаслідок дії несприятливих політичних чинників у країні розміщення інвестицій [10, с.20].

Природно-кліматичний ризик зумовлений впливом на діяльність підприємства зміни погодних умов, сезонів, температури повітря, вологості тощо. Найбільше впливає цей ризик на промислові підприємства із сезонним характером виробництва.

Висновки

Запропонована класифікація ризиків промислового підприємства дає можливість здійснювати ефективно управління ризиками, що і ставилося за мету під час її розроблення. Адже перед тим, як чимось управляти, потрібно знати – з чим нам доведеться стикатися, які перепони можуть виникнути, що може спричинити неефективність застосованих заходів. Саме така класифікація дає найнаочнішу уяву про підприємницькі ризики, що зумовлені конкретними напрямками його діяльності, і дає змогу використання ефективного ризик-менеджменту.

Інновацією у розробленій класифікації є підхід до групування ризиків відповідно до специфіки здійснюваних операцій промисловим підприємством. Усі раніше відомі підприємницькі ризики систематизовано, що дає змогу у подальших дослідженнях розробляти методи з їх управління, визначати причини виникнення та їх взаємовпливи.

Перспективи подальших досліджень

У подальших дослідженнях необхідно проаналізувати методи управління та прогнозування підприємницьких ризиків, зосередити увагу на кредитному ризику та його особливостях для промислового підприємства, розробити методику комплексного управління ризиками підприємницької діяльності.

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К., 2000. 2. Романов В.С. Механизм управления рисками предприятия в современных условиях хозяйствования // <http://www.aup.ru> 3. Лобанов А., Филлин С., Чугунов А. Тенденции развития риск-менеджмента на пороге XXI века: Мировой опыт и перспективы России // <http://www.finrisk.ru> 4. Романов В., Бутуханов А. Риски предприятия как составная часть рисков // Моделирование и анализ безопасности, риска и качества в сложных системах. – СПб.: НПО “Омега”, 2001. 5. Кинев Ю.Ю. Оценка рисков финансово-хозяйственной деятельности предприятия на этапе принятия управленческого решения // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №5. 6. Седин А.

Операционные риски: предупредим – значит вооружен // <http://www.bdm.ru> 7. Колосов А., Михайлова П. Что такое риски // Финансы России. – 2001. – №3. 8. Рогов М.А. Риск-менеджмент: Научная монография. – М.: Финансы и статистика, 2001. 9. Мур М. Управление информационными рисками // Финансовый директор. – 2003. – №9. 10. Полколзина И.А. Проблемы дефиниции и оценки политического риска // Вестник Московского университета. Сер.12, Политические науки. – 2002. – №5. – С.19–33.

УДК. 336.63.338.31

В.В. Козик, О.Б. Андрушко

Національний університет “Львівська політехніка”
кафедра економіки підприємства та інвестицій

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА, ЗАСНОВАНИХ НА ВИКОРИСТАННІ ФІНАНСОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ

© Козик В.В., Андрушко О.Б., 2006

Проаналізовано методи та моделі прогнозування банкрутства, заснованих на використанні фінансових коефіцієнтів. відзначено основні недоліки існуючих моделей, розроблено пропозиції щодо їх використання та запропоновано власний перелік фінансових коефіцієнтів. запропоновані показники враховують найважливіші аспекти фінансової діяльності підприємства, що дає змогу використати їх у моделях прогнозування банкрутства підприємства.

Methods and models of prognostication of bankruptcy of the financial coefficients based on the use are analyzed. The basic lacks of existent models are marked, suggestions are developed in relation to their use and the own list of financial coefficients is offered. The offered indexes take into account the major sides of financial activity of enterprise which enables to use them in the models of prognostication of bankruptcy of enterprise.

Постановка проблеми

Наукове бачення кризових явищ в економіці багатогранне. одним із найважливіших напрямків пізнання в економічній науці є дослідження на мікрорівні, тобто на рівні підприємства. вивчення кризових явищ на підприємстві повинно підпорядковуватись певній меті, а саме – цілям антикризового управління. одним із важливих елементів механізму антикризового управління є оцінювання схильності підприємства до банкрутства. в економічній науці виникла проблема розроблення максимально точної та простої моделі прогнозування банкрутства. використання такої моделі дало би можливість керівнику вчасно отримати точну інформацію про поточний стан підприємства та тенденцію розвитку кризи на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Під прогнозуванням банкрутства прийнято розуміти оцінювання схильності підприємства до банкрутства в часі. у цьому випадку під схильністю до банкрутства ми розуміємо різні стадії неплатоспроможності підприємства, а саме: тимчасову неплатоспроможність, періодичну та хронічну [1, с. 166].

Відомі два підходи до прогнозування банкрутства: перший базується на фінансових коефіцієнтах, а другий – порівняльний. практика використання цих підходів на українських підприємствах показує, що найпопулярнішими є методи оцінювання, засновані на аналізі фінансових коефіцієнтів. це пояснюється тим, що порівняльні методи потребують ширшого використання експертизи, а отже є витратніші.